

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗВО

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
16 червня 2025 року*

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 17 від 26 червня 2025 р.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Університету Ушинського.

Осипова Тетяна Юріївна - доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка»

Креативне мислення як інструмент розвитку успішної особистості під час навчання у зво: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 297 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Програма підготовки повинні постійно оновлюватися і вноситися відповідні зміни. Незмінними повинні залишатися: мета, завдання та прогнозований результат освітньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Облaсті застосування безпілотних літальних апаратів. Воронько В.В., ВОРОНЬКО І. О. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» / Європейська наукова платформа Collective Monographs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/monographs/article/view/8531> (дата звернення 01.05.2024).

2. Українські дрони у небесах: проблеми використання безпілотників в Україні Іван Чайка Суспільство [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://voxukraine.org/ukrayinski-droni-u-nebesah-problemi-vikoristannyabezpilotnikov-v-ukrayini/> (дата звернення 06.06.2022).

КРАКОВСЬКА Анжеліка Євгенівна

**КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ОСВІТІ ТА
ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ**

В юридичній освіті та юридичній практиці креативне мислення має важливе значення. Недостатня інтеграція креативного мислення в юридичну освіту шкодить професійному розвитку юристів, адже зміни у світі, технологічний процес, очікування клієнтів роблять креативність необхідною. Інтеграція таких підходів, як міждисциплінарне та практико-орієнтовне навчання, дизайн-мислення, є не просто бажаною, а й життєво важливою для адаптації та розвитку юридичної професії в умовах, що постійно змінюються.

Юридична професія в умовах сьогодення стоїть на порозі трансформаційних змін, які вимагають перегляду традиційних підходів до юридичної освіти та юридичної практики. В цьому контексті креативне мислення набуває чималого значення, виходячи за рамки простої «soft skills» та наближаючись до «hard skills».

Креативне мислення визначається як здатність створювати роботу, яка є одночасно новою та доречною, корисною та адаптивною до обмежень завдання. Це поняття охоплює взаємодію між здібностями, процесом та середовищем, в результаті якої індивід або група створює продукт, що є новим та корисним у соціальному контексті. Здібності, такі як гнучкість мислення, наполегливість та мотивація до виконання завдань, можуть бути розвинені через досвід, навчання та тренінги [1]. Креативність також асоціюється з іншими когнітивними видами діяльності, такими як лідерство, прийняття рішень, метакогнітивні здібності та

мотиваційні й поведінкові фактори; допомагає людям досягати кращих результатів, навіть в обмежених та складних умовах.

Важливо також зазначити, що креативність є однією з «4К» (creativity/креативність, critical thinking/критичне мислення, collaboration/співпраця and communication/комунікація), що вважаються основними навичками 21 століття для навігації у нестабільному, невизначеному, складному та неоднозначному світі [2]. Ця група навичок підкреслює, що креативність не є окремою «soft skills» («м'якою навичкою»), а глибоко переплетена з критичним мисленням, вирішенням проблем, прийняттям рішень та метакогнітивними здібностями. Це означає, що розвиток креативності в юридичному контексті полягає не у заміні аналітичної строгості, а у її посиленні, що дозволяє знаходити нові та доречні рішення.

В науковій літературі виділяють традиційне та креативне юридичне мислення [1; 3; 4]. Для кращого розуміння відмінностей між цими видами юридичного мислення, наведемо ці відмінності у порівняльній таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняння традиційного та креативного юридичного мислення

Характеристика	Традиційне юридичне мислення	Креативне юридичне мислення
Фокус	Виявлення проблем, ідентифікація недоліків, скептицизм	Інноваційні рішення, можливості
Підхід до проблем	Проблемно-орієнтований, ризикований	Орієнтований на рішення, адаптивний
Емоційна залученість	Придушення емоцій	Визнає роль емоцій
Сприйняття ризиків	Уникнення ризиків, надмірна обережність	Готовність до обґрунтованого ризику
Результат	Перфекціонізм, високі досягнення в рамках встановлених норм	Нові та доречні результати, інноваційні рішення
Вплив на благополуччя	Вигорання, депресія, знижена креативність	Покращене благополуччя, стійкість
Ключові навички, що підкреслюються	Критичне мислення, аналітичне міркування, логіка	Вирішення проблем, гнучкість, увага, емпатія, співпраця

З аналізу показників таблиці можна зробити висновок, що сприяння креативності та емоційному інтелекту є важливим не лише для професійної ефективності, але й для благополуччя та стійкості правників, оскільки покращення психічного здоров'я може розкрити креативний потенціал, і навпаки. Крім того, необхідність інтеграції креативного мислення в юридичну професію є не просто бажаною, а нагальною, зумовленою динамічними змінами у глобальному та технологічному ландшафті, а також еволюцією очікувань клієнтів (сучасні клієнти шукають більше, ніж просто юридичну інформацію; вони прагнуть креативного вирішення проблем, юристів, які можуть вийти за межі юридичних текстів, щоб знайти унікальні, індивідуальні рішення).

На юридичну освіту та юридичну практику також впливає і штучний інтелект (далі – ШІ), завдяки якому відбувається подальша трансформація юридичної галузі, можливе підвищення ефективності та якості обслуговування клієнтів. Інструменти ШІ автоматизують рутинні завдання, такі як складання документів, узагальнення справ, перегляд документів та юридичні дослідження, звільняючи час юристів для «більш інноваційних та інтелектуально задовільних практик». Це може заощадити до 4 годин на тиждень для кожного юриста, що перетворюється на значний обсяг часу, що підлягає оплаті [5]. Крім того, ШІ може автоматизувати завдання, але він не може замінити людське судження та емпатію, на які покладаються клієнти. Звіт 2024 «Future of Professionals Report» вказує, що 77% респондентів вважають, що ШІ матиме високий або трансформаційний вплив на роботу правників протягом п'яти років, причому 72% розглядають ШІ як позитивну силу. Цей же звіт прогнозує значне зростання важливості таких навичок, як адаптивність (71%), вирішення проблем (56%), креативність (53%) та комунікація (52%) через інтеграцію ШІ [5]. Це чітко показує, що ШІ не замінює потребу в креативності, а скоріше посилює її важливість, звільняючи від рутини, дозволяючи правникам працювати максимально ефективно. Можна сказати, що ШІ обробляє те, що вже зроблено, а юристи повинні зосередитися на тому, що може бути зроблено. Таким чином, впровадження ШІ призводить до підвищення ефективності, звільняє більше часу для складної творчої роботи, а це призводить до зростання попиту на творчі навички. Підтвердженням цьому є і діяльність юрисконсультів України. Так, на XII Щорічному форумі юрисконсультів, який відбувся у жовтні 2024 року, одним з керівників відділів компанії «МХП», було зазначено, що вже є практичний аспект імплементації технологій ШІ в зовнішньоекономічній діяльності та арбітражному процесі; що ШІ – це асистент, яким потрібно користуватись у своїй діяльності. Також, було акцентовано увагу, що компанія «МХП» вже близько 2 років використовує ШІ у своїй роботі і це значна економія часу і, наразі, рішення на базі ШІ залучені до багатьох бізнес-процесів [6].

Інтеграція креативного мислення в юридичну освіту та юридичну практику вимагає багатогранного підходу, що охоплює педагогічні інновації та застосування нових методологій. Серед них і міждисциплінарні підходи та

розвиток «4К» навичок, і проєктне навчання та клінічна практика як інструменти розвитку креативності, і застосування дизайн-мислення в юридичній освіті та практиці. Для кращого розуміння педагогічних підходів, винесемо їх стислий опис та переваги креативності [1; 7; 8] у таблицю 2.

Таблиця 2. Ключові педагогічні підходи для розвитку креативності в юридичній освіті

Підхід	Опис	Переваги креативності
Міждисциплінарн і дослідження	Інтеграція курсів та перспектив з інших дисциплін для забезпечення всебічного погляду на юридичні питання, сприяння розвитку «4К» (креативність, критичне мислення, комунікація, співпраця)	Покращує вирішення проблем, інноваційне мислення, адаптивність та всебічне розуміння; руйнує стереотипи; сприяє взаємопов'язаним навичкам 21 століття
Клінічна практика/ Проєктне навчання	Практичний досвід роботи з реальними юридичними проблемами та клієнтами, що дозволяє студентам розробляти та впроваджувати креативні рішення в практичних умовах	Розвиває практичні, «значущі» рішення; реальне застосування творчих навичок; прямий вплив на клієнта; сприяє критичному та творчому мисленню
Дизайн-мислення	Орієнтоване на людину; методологія вирішення проблем, що включає емпатію, визначення проблеми, генерування ідей, прототипування та тестування для створення інноваційних, клієнтоорієнтованих юридичних рішень	Систематизує інновації; сприяє емпатії до клієнта; генерує нові та доречні рішення; покращує ефективність та надання послуг; надає структуровану основу для креативного вирішення проблем

Підсумовуючи, слід зазначити, що аналіз актуальних питань інтеграції креативного мислення в юридичну освіту та юридичну практику призводить до кількох ключових висновків та рекомендацій. Креативне мислення більше не є

другорядною навичкою, а є основною загальною компетентністю для юристів (правників), необхідною для навігації в складному, керованому ШІ та клієнтоорієнтованому юридичному ландшафті. Традиційна модель юридичного мислення (хоча й є основоположною для аналітичної строгості), є недостатньою і може призвести до професійного вигорання, проблем з психічним здоров'ям та обмежених можливостей вирішення проблем. Це підкреслює, що риси, які колись вважалися запорукою успіху в юридичній сфері, тепер вимагають переосмислення професійної ідентичності. Крім того, існує зв'язок між ШІ та людською креативністю, коли ШІ ефективно виконує рутинні, повторювані завдання, дозволяючи людям зосередитися на справді інноваційних, стратегічних та емпатичних аспектах юридичної роботи. Цей перерозподіл завдань посилює потребу в людській креативності, роблячи її центральною для юридичної практики. Для досягнення стійких змін у юридичній професії необхідний інтегрований підхід до реформи, що охоплює як юридичну освіту, так і юридичну практику. У зв'язку з вищезазначеним, юридичним закладам вищої освіти слід порекомендувати внесення змін до освітніх програм, поглиблення навчання через досвід, педагогічні інновації, розвиток викладачів тощо, а юридичним фірмам – культуру інновацій, стратегічне впровадження ШІ, безперервний професійний розвиток юристів (правників), клієнтоорієнтовані інновації та переоцінку показників.

Отже, розвиток креативності є важливим не лише для професійного успіху та конкурентної переваги на ринку, що швидко змінюється, але й для благополуччя та стійкості правників. В умовах сьогодення необхідне переосмислення «юридичної досконалості» від суто аналітичної строгості до поєднання критичного мислення, креативності, емпатії та адаптивності. Це глибока культурна зміна для юридичної професії, яка призведе до більш стійкої та інноваційної юридичної робочої сили.

Список використаних джерел:

1. Karunaratne W., Calma A. Assessing creative thinking skills in higher education: deficits and improvements. *Studies in higher education*. 2024. Volum 49. N 1. P. 157 - 177. URL: <https://surl.lt/zexcum>.
2. Creativity, Critical Thinking, Communication, and Collaboration; Assessment, Certification, and Promotion of 21st Century Skills for the Future of Work and Education. *Journals of Intelligence*. 2023. Vol. 11 (3). URL: <https://doi.org/10.3390/jintelligence11030054>.
3. Work, Wellness and Meaning: Reimagining Legal Education and the First 10 Years of Law Practice. *NALP - National Association for Law Placement*. 2022. URL: https://www.nalp.org/lawyer_wellness_article.
4. The legal mind under siege: Why traditional thinking is failing lawyers. *De Rebus*. 2025. URL: <https://www.derebus.org.za/the-legal-mind-under-siege-why-traditional-thinking-is-failing-lawyers/>.

5. How AI is transforming the legal profession. *Legal Blog*. 2025. URL: <https://legal.thomsonreuters.com/blog/how-ai-is-transforming-the-legal-profession/>.

6. Професійна ефективність – у фокусі уваги Щорічного форуму юрисконсультів. *Pravo UA*. 2024. URL: <https://pravo.ua/profesiina-efektyvnist-u-fokusi-uvahy-shchorichnoho-forumu-iuryskonsultiv/>.

7. Why legal professionals need to start thinking like designers. *BizCommunity*. 2025. URL: <https://www.bizcommunity.com/article/why-legal-professionals-need-to-start-thinking-like-designers-147536a>.

8. Integrating interdisciplinary approaches in legal education: a study on enhancing problem-solving, innovation, and comprehensive legal understanding. *Artificial Intelligence and Law*. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/390558115_Integrating_interdisciplinary_approaches_in_legal_education_a_study_on_enhancing_problem-solving_innovation_and_comprehensive_legal_understanding.

КРУПЕНЬОВА Тетяна Іванівна

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Формування креативного мислення в здобувачів освіти є одним із пріоритетних завдань сучасної вищої освіти, особливо в контексті підготовки фахівців у гуманітарній сфері. Майбутній філолог має не лише володіти високим рівнем мовної та мовленнєвої компетентності, а й уміти творчо осмислювати мовне явище, продукувати нестандартні рішення, генерувати нові ідеї в комунікативних ситуаціях. Педагогічна підготовка студентів-філологів є складовою частиною їхньої загальної професійної освіти й реалізується поетапно, при цьому всі етапи логічно взаємопов'язані. На початковому етапі майбутні вчителі опановують психолого-педагогічні дисципліни, серед яких – «Педагогіка», «Психологія», «Методика викладання мови/літератури», «Педагогіка вищої школи». Ці курси, у поєднанні із загальнопрофесійними та спеціальними навчальними предметами, закладають основу педагогічної майстерності та сприяють розвитку творчого потенціалу студента. Наступний, практико-орієнтований етап педагогічної підготовки передбачає проходження педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти I–III ступенів, а для магістрантів – також у закладах вищої освіти III–IV рівнів акредитації. У процесі практичної діяльності формується базовий рівень педагогічної майстерності, створюються умови для самореалізації та творчого зростання. Результати, яких досягає студент під час практики, дають змогу викладачам педагогіки оцінити